

УДК 339.5(477:4-6):339.924(4)
JEL Classification: F01; F02; F13; F23; F39; F62
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-4-100-107>

ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄС У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

© 2025 ІЗМАЙЛОВ О. І., ХАЛІН В. Є.

УДК 339.5(477:4-6):339.924(4)
JEL Classification: F01; F02; F13; F23; F39; F62

Ізмайлов О. І., Халін В. Є. Торговельно-економічне співробітництво України з країнами ЄС у контексті євроінтеграції України

У даній статті розглядається розвиток торговельно-економічного співробітництва України та країн ЄС у розрізі поглиблення євроінтеграційних процесів України, а також виділення основних торговельних країн-партнерів України, що входять до складу ЄС. Особливу увагу приділено аналізу географічної структури зовнішньої торгівлі України з ЄС у 2014 та 2024 рр. задля розуміння динаміки та змін у структурі країн-партнерів та впливу геополітичних обставин на економічну взаємодію. Показано, що частка країн ЄС у загальному товарообігу України становила 35,14% у 2014 р. і зросла до 53,82% у 2024 р., що вказує на поглиблення взаємодії між країнами та стратегічну переорієнтацію української економіки на європейський ринок. Проаналізовано вплив ключових економічних угод між Україною та країнами ЄС, що мали прямий вплив на розвиток та орієнтацію української економіки. До них можна віднести: Угоду про асоціацію України, угоду АСВА, угоду про Поглиблену та всеосяжну зону вільної торгівлі, митні ініціативи з боку ЄС. Показано, що процес євроінтеграції впливає на зростання товарообігу української економіки, а також має прямий вплив на розвиток реформаційної діяльності українського уряду у процесах цифровізації, прозорості, дотриманні стандартів та антикорупційній діяльності. Окреслено нові виклики, що постануть перед Україною у процесі євроінтеграції, а саме: необхідність гармонізації законодавства, боротьба з тіньовою економікою, модернізація та розвиток інфраструктури, адаптація українського бізнесу до ведення діяльності в умовах єдиного європейського ринку. У статті зроблено висновок, що подальше поглиблення економічної інтеграції з країнами ЄС є не лише інструментом розвитку вітчизняної економіки, а й гарантією економічної стійкості до майбутніх викликів. Процес євроінтеграції України суттєво впливає на розвиток суспільства, бізнесу та держави і неодмінно завершиться набуттям Україною статусу повноправного учасника європейського простору. Висновки даного дослідження можуть в майбутньому використовуватись для аналізу та розробки стратегій поглиблення євроінтеграційних процесів України та векторів її розвитку.

Ключові слова: євроінтеграція, товарообіг, реформування, експорт, імпорт, партнерство.

Рис.: 2. Табл.: 1. Бібл.: 11.

Ізмайлов Олександр Ільдарович – аспірант кафедри міжнародних економічних відносин та логістики, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: oleksandr.izmailov@student.karazin.ua

Халін Владислав Євгенійович – аспірант, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: vladyslav.khalin98@gmail.com

UDC 339.5(477:4-6):339.924(4)
JEL Classification: F01; F02; F13; F23; F39; F62

Izmailov O. I., Khalin V. Y. Trade and Economic Cooperation of Ukraine with EU Countries in the Context of Ukraine's European Integration

This article examines the development of trade and economic cooperation between Ukraine and EU countries in light of the deepening of Ukraine's European integration processes, as well as identifying the main trading partner countries of Ukraine that are members of the EU. Special attention is paid to analyzing the geographical structure of Ukraine's foreign trade with the EU in 2014 and 2024 to understand the dynamics and changes in the structure of partner countries and the impact of geopolitical circumstances on economic interaction. It is shown that the share of EU countries in Ukraine's total trade turnover was 35.14% in 2014 and increased to 53.82% in 2024, indicating a deepening interaction between the countries and a strategic reorientation of the Ukrainian economy towards the European market. The impact of key economic agreements between Ukraine and EU countries that had a direct influence on the development and orientation of the Ukrainian economy has been analyzed. These include: the Association Agreement with Ukraine, the ACAA agreement, the Deep and Comprehensive Free Trade Area agreement, and customs initiatives on the part of the EU. It has been shown that the process of European integration influences the growth of trade turnover in the Ukrainian economy and also has a direct impact on the development of the reform activities of the Ukrainian government in the areas of digitalization, transparency, compliance with standards, and anti-corruption efforts. New challenges have been outlined that Ukraine will face in the process of European integration, namely: the need for harmonization of legislation, combating the shadow economy, modernization and development of infrastructure, and the adaptation of Ukrainian businesses to operate under the conditions of the single European market. The article concludes that further deepening of economic integration with EU countries is not only an instrument for the development of the domestic economy but also a guarantee of economic resilience to future challenges. The process of Ukraine's European integration significantly impacts the development of society, business, and the State, and will inevitably conclude with Ukraine acquiring the status of a full-fledged participant in the European space. The findings of this study may be used in the future for analyzing and developing strategies for deepening Ukraine's European integration processes and its development vectors.

Keywords: European integration, trade turnover, reform, exports, imports, partnership.

Fig.: 2. Tabl.: 1. Bibl.: 11.

Izmailov Oleksandr I. – Postgraduate Student of the Department of International Economic Relations and Logistics, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: oleksandr.izmailov@student.karazin.ua

Khalin Vladyslav Ye. – Postgraduate Student, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: vladyslav.khalin98@gmail.com

У час важких економічних викликів торговельно-економічне співробітництво та інтеграція України з країнами Європейського Союзу (ЄС) набуває великого значення. ЄС завжди був важливим і великим торговельно-економічним партнером України, тому в сучасних геополітичних умовах євроінтеграція України набула не лише зовнішньополітичного значення, а й стала внутрішньодержавною потребою. У скрутний час для української економіки ЄС надав допомогу у вигляді фінансової підтримки та запровадження певних конкурентних переваг на своїх ринках.

Ця стаття розглядає важливість і роль у розширенні співпраці між Україною та ЄС у контексті євроінтеграції України, насамперед економічної інтеграції ринків.

Дослідження торговельної співпраці між Україною та країнами ЄС є надзвичайно важливим у сучасних умовах, оскільки торгівля відіграє роль ключового показника економічної інтеграції України та країн ЄС і структурних змін у національній економіці.

Аналіз цих процесів дозволяє не тільки оцінити реальний рівень економічної взаємодії, а й виявити потенційні напрямки її поглиблення для подальшого вдалого співробітництва.

У контексті європейської інтеграції торговельно-економічне співробітництво розглядатиметься як оперативний захід, що свідчить про наближення України до ЄС. Аналіз динаміки товарообігу, впливу угод про зону вільної торгівлі та митного співробітництва забезпечує готовність української економіки прийняти умови єдиного європейського ринку. Це може привести до зміни української економіки структурно, об'ємно та якісно. Саме євроінтеграційні процеси можуть допомогти в розвитку та розбудові вітчизняної економіки як у плані внутрішнього розширення виробництва, так і в зовнішньому залученні іноземних інвестицій.

Дослідження економічного стану та інтеграційних процесів між українською економікою та економікою ЄС проводили такі вітчизняні вчені, як І. Ю. Матюшенко, С. В. Беренда, В. В. Резніков [6], Найда В. В., Опалько В. В. [7], Хомутенко А. І., Дужа Т. Б. [10] та інші.

Євроінтеграція України – це важкий і багатоаспектний процес політичного, економічного та правового зближення з Європейським Союзом, що передбачає не тільки формальне набуття членства, а й глибоку трансформацію внутрішньої системи держави згідно з європейськими стандартами. Цей процес містить гармонізацію законодавства, реформування інституцій, забезпечення верховенства права, дотримання прав людини, зміцнення

демократичних принципів та створення конкурентоздатної ринкової економіки.

Євроінтеграція розглядається як стратегічна альтернатива пострадянському розвитку, що відчиняє для України доступ до європейських ринків, інвестицій, інновацій, а також до нової системи безпеки та політичної стабільності. В умовах сучасних викликів, зокрема війни та економічної нестабільності, вона стала не лише зовнішньополітичним курсом, а й питанням виживання, модернізації та утвердження України як частини європейської цивілізації.

Економічна інтеграція України з Європейським Союзом є одним із ключових аспектів загального євроінтеграційного процесу, адже саме вона забезпечує практичну реалізацію європейського вибору на рівні виробництва, торгівлі, інвестицій та ринку праці. Завдяки Поглибленій та всеосяжній зоні вільної торгівлі (ПВЗВТ) Україна отримала безмитний доступ до найбільшого у світі єдиного ринку, що дало змогу диверсифікувати експорт, збільшити якість продукції та залучити іноземні інвестиції.

Економічна інтеграція також стимулює структурні реформи, гармонізацію технічних стандартів і розбудову конкурентоздатного бізнес-середовища. У довгостроковій перспективі вона сприяє переходу від сировинної до інноваційної моделі економіки, формуванню кластерів, розширенню цифрових і логістичних мереж. Окрім того, вона зміцнює макроекономічну стабільність і підвищує довіру міжнародних партнерів і фінансових інституцій. У сучасних умовах воєнних викликів економічна інтеграція відіграє роль не лише інструменту розвитку, а й чинника економічної стійкості, відновлення та стратегічного зближення з Європою.

Підтримка з боку ЄС відіграє визначну роль у розвитку та функціонуванні української економіки, а саме – у розумінні подальшого розвитку та підняттю стандартів якості. Важливим аспектом у цьому є взаємодія українського уряду та уряду ЄС у питаннях, пов'язаних із стандартизацією продукції та доступністю до її експорту у країни ЄС. Своєю чергою, країни ЄС мають можливість закрити потреби в продукції, що Україна не має можливості виробляти через низку економічних або геополітичних факторів.

Важливим аспектом будь-якої інтеграції є економічне співробітництво країн, адже саме воно формує матеріальну основу для політичного, соціального та інституційного зближення. У випадку України та ЄС торговельно-економічна взаємодія є не лише засобом реалізації євроінтеграційного

курсу, а й важелем модернізації національної економіки. Через спільні економічні проекти, зону вільної торгівлі, доступ до єдиного ринку та спрощення митних процедур відбувається поступове включення України до європейського економічного простору.

Таке співробітництво дозволяє адаптувати українські стандарти до європейських, залучати інвестиції, підвищувати конкурентоспроможність вітчизняного бізнесу та зміцнювати позиції України на глобальному ринку.

Говорячи про євроінтеграцію України, на нашу думку, слід почати з 2014 року, коли українське суспільство обрало шлях до ЄС, саме тоді почалась фаза трансформації української економіки та українського суспільства. Нами були проаналізовані та зображені на *рис. 1* країни ЄС, що були основними торговельними партнерами України у 2014 р. Загалом ринок ЄС завжди був значущим для України, тому що становив великий відсоток товарообігу. У 2014 р. цей відсоток складав 35,14% від загального товарообігу України.

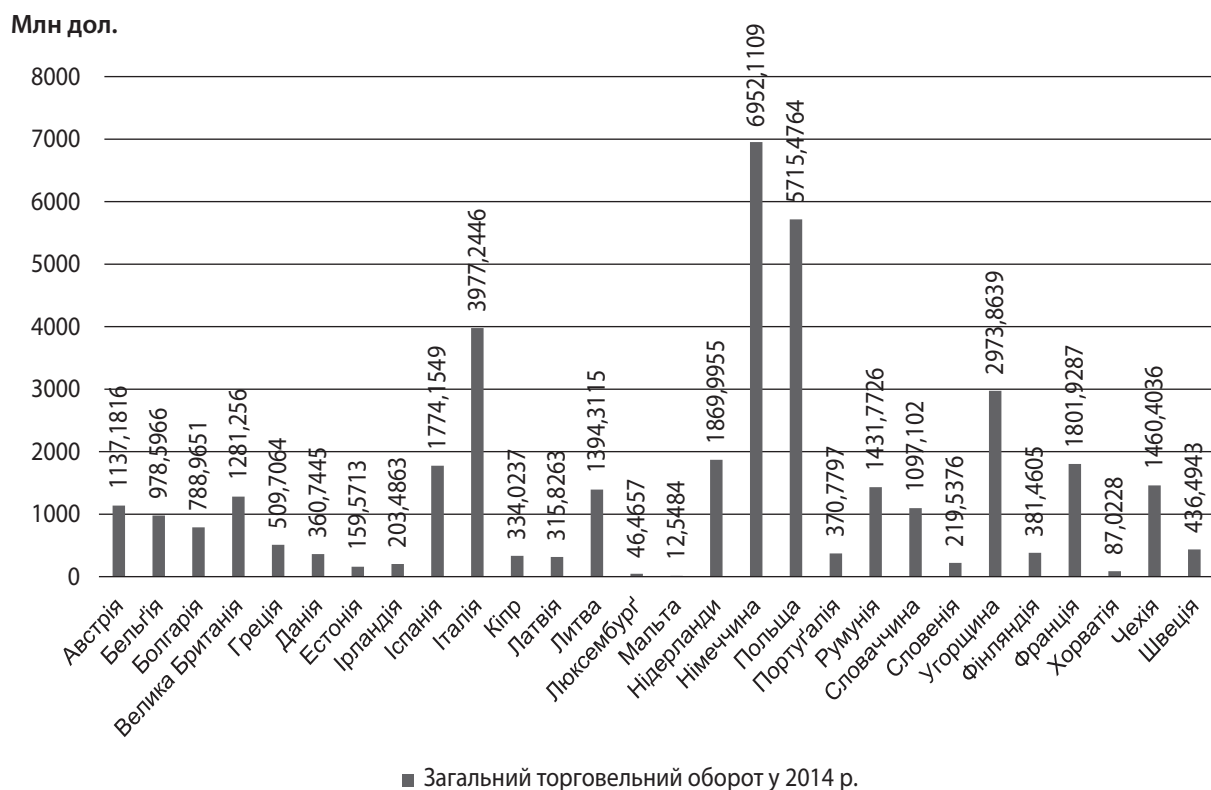

Рис. 1. Загальний торговельний оборот України з країнами ЄС у 2014 р., млн дол.

Джерело: складено за [1].

Як можна побачити з рис. 1, найбільшими торговельними партнерами України у 2014 р. серед країн Європейського Союзу були Німеччина, Польща та Італія. Ці три країни забезпечили найвищі показники загального товарообігу та мали ключовий вплив на європейський вектор зовнішньої торгівлі України.

Абсолютним лідером виступала Німеччина із загальним обсягом торгівлі понад 6,95 млрд дол. США. Такий високий показник пояснюється насамперед широким спектром німецького експорту до України (машини, промислове обладнання, хімічна продукція) та сталим імпортом української сировини.

Німеччина традиційно є одним із найбільш розвинених економічних партнерів України в межах ЄС, і її ринок відіграє надзвичайно важливу роль

у структурі українського зовнішньоекономічного балансу.

Друге місце за обсягами зовнішньої торгівлі посідає Польща – 5,72 млрд дол. США. Торговельні взаємини з Польщею були не лише активними, а й динамічно зростали з огляду на прикордонне розташування, історичну та культурну спорідненість, а також тісну співпрацю в логістичній, аграрній та промисловій сферах. Польща також виступала важливим транзитним вузлом для українських товарів, які надходили на ринки інших країн ЄС.

На третьому місці опинилася Італія з торговельним оборотом 3,98 млрд дол. США. Італійський ринок характеризується стабільним попитом на українську металургійну та агропромислову продукцію, тоді як в імпорті переважають текстиль, техніка, побутове обладнання та харчові товари.

Таким чином, дані графіка демонструють, що у 2014 р. торгівля України з країнами ЄС була зосереджена переважно на провідних економіках Європейського Союзу. При цьому важливу роль відігравали не лише розмір економіки партнера, а й географічна близькість, інфраструктурна доступність і глибина двосторонньої кооперації. Структура зовнішніх зв'язків, що сформувалась у 2014 р., стала ґрунтом подальшого розвитку та інтеграції країн ЄС з Україною.

Загальна частка Європейського Союзу в товарообігу України на момент 2014 р. становила 35,14%, що вказує на важливість такого торговельного партнера (частка Німеччина складала 6,41%, Польщі – 5,27%, Італії – 3,67%). Після 2014 року між Україною та Європейським Союзом на різних рівнях був заключений ряд угод, що зображено в табл. 1. Саме ці угоди сприяли підтриманню, інтеграції та розвитку українських виробників.

Таблиця 1

Торгівельні угоди між Україною та країнами ЄС

Назва угоди / ініціативи	Рік / статус	Короткий зміст
Угода про асоціацію між Україною та ЄС (включаючи ПВЗВТ) [8]	2014 (чинна з 2017)	Скасування більшості мит, гармонізація технічних регламентів, поступова інтеграція в єдиний ринок ЄС
Одностороннє скасування мит ЄС [9]	2022–2024	Тимчасове скасування мит і квот на весь український експорт через війну
Інтеграція до спільної митної політики ЄС [5]	У процесі	Приєднання до системи NCTS, цифровізація митниці, впровадження митного безвізу
Угода АСАА (промислова безвізова торгівля) [3]	У підготовці	Дозволить експортувати українську промпродукцію до ЄС без додаткової сертифікації після завершення гармонізації техрегламентів

Джерело: складено авторами на основі [3; 5; 8; 9].

У 2024 р. торговельно-економічне співробітництво між Україною та країнами ЄС є особливо важливим в умовах геополітичної нестабільності, подальшої інтеграції України в Європу та необхідності відновлення економіки в умовах повномасштабної війни. ЄС залишається головним торговельним партнером України, надаючи Україні не лише величезний ринок, а й підтримку у вигляді спрощених режимів торгівлі, інвестицій та технічної допомоги. Аналіз динаміки експорту, імпорту, інвестиційних потоків та галузевого співробітництва дозволяє краще зрозуміти поточну ситуацію, досягнення та виклики у розвитку економічних відносин між Україною та ЄС.

Відповідно до вищезазначеної угоди про економічне співробітництво та рис. 2 можемо дізнатися про позитивну динаміку розвитку української економіки та поглиблення інтеграційних процесів між країнами.

Отже, аналізуючи дані, наявні за 2024 р., можемо наочно побачити зміну обсягів торгівлі з основними країнами-партнерами у складі ЄС.

Зміна провідної країни партнера за обсягами товарообороту. Тепер лідером у цьому стає Республіка Польща, із загальним товарооборотом 11696,96 млн дол. Дане зростання зумовлено низкою чинників, насамперед веденням активних бо-

йових дій, що включають у себе блокаду морської інфраструктури, тому основне навантаження бере на себе наземний транспорт.

Німеччина займає друге місце основного торговельного партнера серед країн ЄС, із загальним оборотом у 8225,79 млн дол. на рік, що свідчить про збільшення на 1273,68 млн дол. на рік.

Третє місце за загальним товарооборотом займає Італія, збільшивши його за 10 років на 534,25 млн. дол.

Також дуже важливим фактором є відсоткове порівняння загального товарообороту між Україною та ЄС. Так, у 2024 р. товарооборот України з ЄС становив 53,82% від загального товарообороту України. Таке вимушене зсунення відсоткових показників вказує на важливість підтримки та розвитку торговельно-економічних зв'язків України з ЄС.

Також важливим показником є загальний товарооборот України. У 2014 р. він становив 108330,4 млн дол., а у 2024 р. – 112484,3 млн дол., тобто зріс на 4153,9 млн. дол. США.

Порівнюючи торговельно-економічні відносини України з ЄС у 2014 та 2024 рр., можна чітко побачити як кількісні, так і якісні зміни. За останнє десятиліття частка ЄС у структурі зовнішньої торгівлі України значно зросла, що

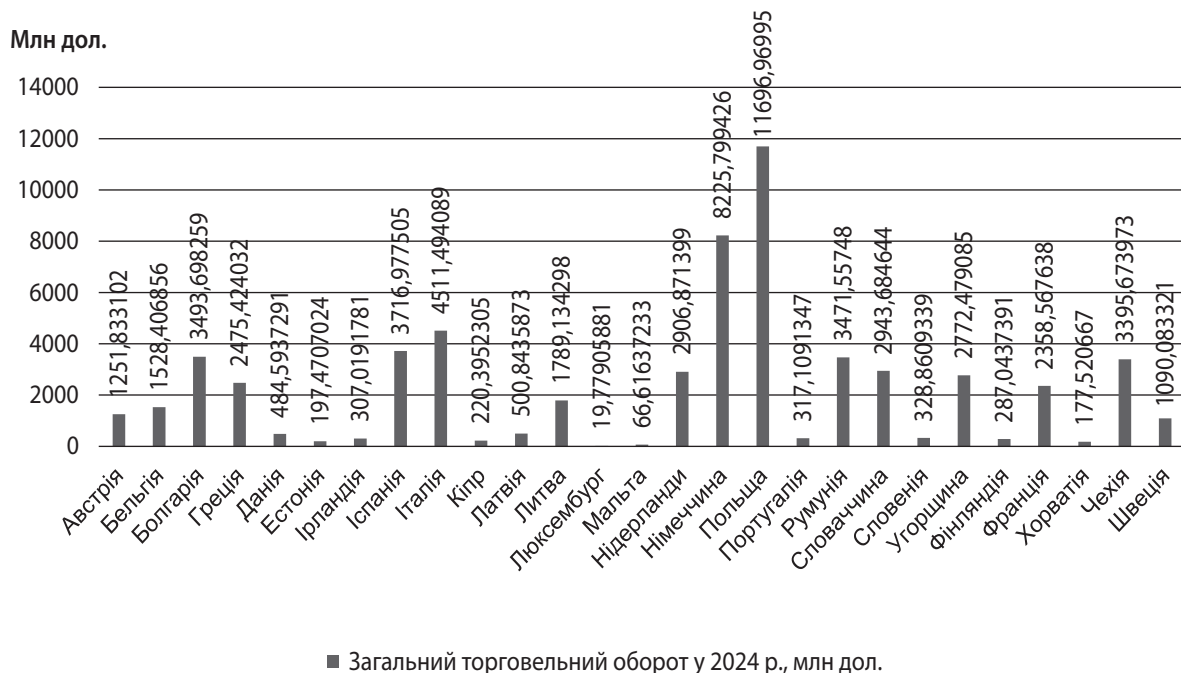

Рис. 2. Загальний торговельний оборот України з країнами ЄС у 2024 р., млн дол.

Джерело: складено за [2].

свідчить про переорієнтацію української економіки на європейський ринок.

Зростання обсягів торгівлі, зміна лідерів країн-партнерів, зміцнення інституційних зв'язків – усе це результат не лише зміни геополітичного середовища, а й цілеспрямованої політики економічної інтеграції.

У 2014 р. торгівля з ЄС була важливою, але її доповнювали широкі зв'язки з іншими регіонами. У 2024 р. співпраця з ЄС стала беззаперечною опорою експортно-імпоротної та інвестиційної співпраці України. Це пов'язано не лише з політичною кон'юктурою, але й з результатом глибоких структурних змін в українській економіці, спрямованих на наближення її до європейських стандартів.

Тому вкрай важливо не лише зберегти, а й поглибити поточний процес інтеграції. Успішна адаптація до внутрішнього ринку ЄС, розширення участі в європейських програмах, завершення гармонізації законодавства та впровадження угоди АСАА відкриють нові можливості для українського бізнесу. Подальший розвиток співпраці з ЄС – це не лише шлях до економічного зростання, а й шлях до модернізації, технологічного оновлення та більшої стійкості до зовнішніх викликів. Судячи із сучасних тенденцій, ЄС є природним стратегічним простором для довгострокового розвитку економіки України. Узгодженість, реформи та поглиблення інтеграції визначатимуть майбутнє України як європейської країни – не лише

з точки зору географії, але й з точки зору економічного змісту.

Європейська інтеграція вже суттєво вплинула на економічну структуру та стратегічну орієнтацію України. У практичному вимірі, завдяки впровадженню ПВЗВТ, українські виробники отримали безмитний доступ до єдиного ринку ЄС – одного з найбільших у світі. Це дало змогу диверсифікувати експорт, переорієнтувати зовнішню торгівлю з пострадянських країн на західний напрям і підвищити якість продукції через дотримання європейських стандартів якості.

У цілому процеси євроінтеграції України стимулювали не лише збільшення товарообігу, а й початок структурних реформ у національній економіці, а саме: впровадження системи європейських стандартів, антикорупційні реформи, реформи митниці. І найголовніше – це стало рушієм для розвитку малого та середнього бізнесу в Україні.

Але, попри всі досягнення в інтеграційних процесах, перед Україною постають майбутні виклики, перш за все – це адаптація законодавчої системи до європейських норм, що вимагає подальших реформ у системах юстиції, державного управління, охорони навколишнього середовища та інших. Також доступ до ринків ЄС вимагає від українських виробників дотримання вищих стандартів якості задля збереження конкурентоспроможності українських товарів, насамперед у провідних галузях, таких як агросектор, промисловий і технологічний сектори економіки.

Окремим викликом стає боротьба з тіньовою економікою, процес забезпечення дотримання та прозорості інституційних державних процедур, що мають відповідати європейським стандартам.

Зрештою, успішне вирішення цих питань вимагатиме політичної стабільності, інституційної спроможності та активної участі держави, бізнесу та громадянського суспільства. Проте вже очевидно, що євроінтеграція – це не лише мета, а й практичний інструмент, який може перетворити Україну на сучасну ринкову державу з відкритою економікою, подібну до Європейського Союзу.

Незважаючи на переваги європейської інтеграції, які вже досягла Україна, поглиблення асоціації з ЄС вимагатиме значних зусиль для вирішення кількох складних питань. Щоб подолати ці перешкоди, а не стати перешкодою для змін, важливо вжити обдуманих заходів у кількох важливих сферах.

Найважливішим завданням є процес прискорення гармонізації українського законодавства із законодавством ЄС. Цей процес потребує не лише адаптації нормативно-правових актів, а й практичного їх впровадження в усі сфери функціонування держави. Рішенням цього завдання може стати формування міжвідомчої координації реформ, залучення експертних груп і ширшої взаємодії з європейськими партнерами.

Також важливим викликом може стати процес адаптації українських виробників до стандартів європейського ринку, що може бути вирішений за рахунок державної підтримки українського малого та середнього бізнесу. Ця підтримка може полягати в налагодженні бізнес-клімату, доступу до фінансування підприємств, цифровізації держави та підтримці інноваційних проєктів.

Процес боротьби з корупцією залишається найголовнішим пріоритетом українського уряду, що може бути вирішеним завдяки посиленню ролі та впливу вже існуючих антикорупційних органів та забезпеченню прозорості функціонування інституцій влади [11].

Наразі найкритичнішим аспектом, що на пряму впливає на євроінтеграційні процеси в Україні, є модернізація, розширення та відновлення інфраструктури, що зазнала збитків через старіння, окупацію або фізичне знищення. У вирішенні цієї проблеми може допомогти залучення іноземного інвестування з боку ЄС, що потенційно може поглибити та розвинути взаємодію між Україною та її торговельними партнерами. Також дане вирішення інфраструктурного питання може значно вплинути на інтеграцію України з ін-

шими країнами ЄС – за рахунок розвинення сумісних електромереж, залізниці, автодоріг, логістичних коридорів тощо [4].

Усі ці виклики можуть бути подолані завдяки наявності скоординованих дій на рівні уряду України, активної участі громадського суспільства та наявності подальшої ефективної взаємодії з країнами-партнерами.

ВИСНОВКИ

За результатами даного дослідження було встановлено важливість торговельно-економічних зв'язків України з країнами ЄС, а саме – було розглянуто основних торговельних партнерів у складі ЄС і проаналізовано частку європейського ринку у структурі взаємодії з українським ринком. У 2014 р. вона становила 35,14%, що робило європейський ринок найбільш значущим ринком для України, а за десять років, у 2024 р., доля товарообігу України з країнами ЄС становила 53,82%. Зазначені дані вказують на динаміку взаємодії ринків обох країн, особливо в євроінтеграційних процесах України, бо економічна інтеграція відіграє найголовнішу роль.

Даний рівень товарообігу у 2024 р. пояснюється геополітичним становищем, веденням активних бойових дій та добросусідством України з країнами ЄС. Таким чином, у 2024 р. найбільшим торговельним партнером України стала Республіка Польща – через низку факторів, а саме: наявність спільного кордону та давнішні економіко-політичні зв'язки обох країн.

Також важливим завданням для України стає процес інтеграції з ЄС, бо як можемо побачити із наявної статистичної інформації, саме ЄС став нашим найбільшим торговельним партнером. Саме тому необхідно продовжувати курс інтеграції – задля добробуту української економіки та суспільства. Україна пройшла вже довгий шлях до інтеграції з ЄС не тільки в економічному вимірі, а й у політичному та соціальному.

Україну на її шляху до євроінтеграції спіткало вже багато завдань і випробувань, але при вдалій та ефективній взаємодії українського уряду з ЄС даний шлях інтеграції завершиться успішно. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами з країнами ЄС у 2014 році. *Державна служба статистики України*. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2009/zd/ztt_ES/ztt_ES_u/ztt_ES14_u.htm

- ## REFERENCES

- Chernenko, N. O., & Lisniak, V. O. (2016). Rozvytok spivrobitnytstva Ukrainy ta YeS u sferi innovatsiino-investytsiinoi diialnosti [Development of cooperation between Ukraine and the EU in the field of innovation and investment activities]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu tekhnolohii ta dyzainu. Seriya "Ekonomichni nauky"*, 6, 128-135. https://er.knuid.edu.ua/bitstream/123456789/5914/1/V105_P128-135.pdf
- Dostup ukrainskykh tovariv do rynku YeS. Uhoda ASAA [Access of Ukrainian goods to the EU market. DCFTA Agreement]. (n.d.). *Predstavnytstvo Ukrainy v Yevropeiskomu Soiuzi*. <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovelo-ekonomichne-spivrobitnictvo-ukrayina-yes/dostup-ukrayinskih-tovariv-do-rynku-yes-ugoda-asaa>
- Heohrafichna struktura zovnishnoi torhivli tovaramy z krainamy YeS u 2014 rotsi [Geographical structure of foreign trade in goods with EU countries in 2014]. (n.d.). *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2009/zd/ztt_ES/ztt_ES_u/ztt_ES14_u.htm
- Heohrafichna struktura zovnishnoi torhivli tovaramy z krainamy YeS u 2024 rotsi [Geographical structure of foreign trade in goods with EU countries in 2024]. (n.d.). *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/zd/ztt_ES/ztt_es_u/arh_ztt_es_2024_u.html
- Intehratsiia mytnoho zakonodavstva Ukrainy do prava YeS [Integration of Ukrainian customs legislation into EU law]. (n.d.). *Ministerstvo finansiv Ukrainy*. https://mof.gov.ua/uk/integration_of_customs_legislation_into_eu_law-782
- Izmailov, O. I. (2024). Potochnyi stan torhovelno-ekonomichnykh vidnosyn mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom i vplyv boiovykh dii na noho [Current state of trade and economic relations between Ukraine and the European Union and the impact of hostilities on it]. *Biznes Inform*, 9, 19-27 <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-9-19-27>
- Khomutenko, L. I., & Duzha, T. B. (2024). Funktsionuvannia zony vilnoi torhivli mizh Ukrainoiu ta YeS: rezultaty ta perspektyvy [Functioning of the free trade zone between Ukraine and the EU: results and prospects]. *Kyivskyi ekonomichnyi naukovi zhurnal*, 4, 236-245. <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2024-4-33>
- Matiushenko, I. Yu., Berenda, S. V., & Rieznikov, V. V. (2015). *Yevrointehratsiia Ukrainy v systemi mizhnarodnoi ekonomichnoi intehratsii: navch. posib.* [European integration of Ukraine in the system of international economic integration: tutorial]. KhNU imeni V. N. Karazina.
- Naida, V. V., & Opalko, V. V. (2021). Ekonomichne spivrobitnytstvo Ukrainy ta Yevropeiskoho Soiuzu [Economic cooperation between Ukraine and the European Union]. In *Aktualni problemy pryrodnykh i humanitarnykh nauk u doslidzhenniakh molodykh*

uchenykh "Rodzynka – 2021": XXIII Vseukrainska naukova konferentsiia molodykh uchenykh (pp. 252-253). https://eprints.cdu.edu.ua/5133/1/2021_rodzink%D0%B0%20%28pdf.io%29%20%281%29.pdf

Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, zinshoi storony vid 16.09.2014 r. № 1678-VII [Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part dated 16.09.2014 No. 1678-VII]. (2014, September 16). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

Zona vilnoi torhivli mizh Ukrainoiu ta YeS [Free trade zone between Ukraine and the EU]. (2021, April 15). *Predstavnytstvo Ukrainy v Yevropeiskomu*

Soiuzi. <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovelo-ekonomichne-spivrobitnictvo-ukrayina-yes/zona-vilnoyi-torgivli-mizh-ukrainoyu-ta-yes>

Науковий керівник Ізмайлова О. І. – Данько Н. І.,

кандидат економічних наук, доцент, завідувачка кафедри готельно-ресторанного бізнесу та харчових технологій Навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» (Харків)

Науковий керівник Халіна В. Є. – Довгаль О. А.,

доктор економічних наук, професор, академік Академії наук вищої школи України, Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» (Харків)